

Position paper Bits of Freedom – Rondetafelgesprek inzake Jongeren en sociale media

Op 28 mei 2025 organiseert uw Kamer een rondetafelgesprek over jongeren en sociale media. Dat moedigt Bits of Freedom aan, nu er de afgelopen maanden in politiek en maatschappij veel aandacht is voor jongeren en hun relatie tot sociale media. En niet voor niets: jongeren spenderen veel tijd op grote sociale mediaplatformen en dat kan leiden tot uiteenlopende negatieve gevolgen zoals sociale mediaverslaving, een verknipt zelfbeeld of polarisatie.

Vanuit de Europese Unie doet zich met de aanstaande Digital Fairness Act (hierna: DFA) een uitgelezen kans voor om jongeren en volwassenen te wapenen tegen de schadelijke praktijken van Big Tech. Wij roepen uw Kamer op om zich in te zetten voor Europese wetgeving die de autonomie van gebruikers centraal stelt. Daarnaast geven we graag onze positie rondom leeftijdsgrenzen en leeftijdsverificatie mee, nu dit een actueel discussiepunt is.

Jongeren en sociale media

Grote sociale mediaplatformen stellen hun winst boven belangen van hun gebruikers, ook als dat jongeren zijn. Hun verdienmodellen zijn afhankelijk van verslavende ontwerpen, en profiteren van het pushen van extreme content en het creëren van een negatief zelfbeeld bij jongeren. Deze structurele problemen, die we nader toelichtten in [onze position paper bij de ronde tafel over online kinderrechten in oktober 2024](#), vragen om strenge regulering. We zijn ervan overtuigd dat sterke wetgeving platformen kan en moet dwingen hun praktijken aan te passen. Dat komt goed uit, omdat de Europese Unie bezig is met het opstellen van een DFA waarin volgens de Europese Commissie onder andere maatregelen moeten komen tegen verslavend en manipulatief ontwerp.

Digital Fairness Act

Bits of Freedom wil dat de DFA regels stelt aan de verschillende stappen die leiden tot het verlies van autonomie bij de eindgebruiker. Dat proces begint al voordat een gebruiker een platform opent door technieken die de aandacht proberen te trekken. Zodra iemand de app opent, volgen praktijken die gericht zijn op het vasthouden van die aandacht. Zowel het trekken als vasthouden van aandacht moet worden aangepakt in de DFA. Elke maatregel in die wet moet bijdragen aan het vergroten van gebruikersautonomie. Door het hele proces van gebruikersinteractie te reguleren – van aandachttrekkende mechanismen tot aanbevelingsalgoritmen en opdringerige functies – kunnen de verleidingstechnieken van platformen worden doorbroken. Deze praktijken vormen immers de kern van het probleem: het structurele gebrek aan keuzevrijheid en autonomie op digitale platformen. Regulering helpt gebruikers grip te houden op hun tijd en aandacht.

Zowel jongeren als volwassenen profiteren daarvan. Minder verslavende werking betekent dat jongeren minder tijd doorbrengen op sociale media. Regulering van algoritmen voorkomt dat schadelijke content – zoals beelden die het zelfbeeld ondermijnen – wordt gepusht. Zo wordt ook het verdienmodel achter die content aangepakt en worden alle gebruikers beter be-

scherm. Ook volwassenen, die met vergelijkbare problemen te maken hebben, profiteren van deze wetgeving.

1. Aandacht trekken Platformen maken gebruik van design dat gericht is op het actief trekken van de aandacht van gebruikers. Door standaard ingeschakelde notificaties en psychologische trucs die inspelen op de angst om iets te missen, voelen gebruikers zich voortdurend genoodzaakt om de app te openen. Dit ondermijnt hun autonomie. Het reguleren van deze aandachttrekkende praktijken kan gebruikers helpen om weer zelf te bepalen óf en wanneer ze een platform openen.

De DFA zou maatregelen moeten introduceren om het trekken van de aandacht te beperken: notificaties moeten standaard uitgeschakeld zijn en gebruikers moeten per categorie notificaties kunnen aangeven welke meldingen ze wel of niet willen ontvangen. Gebruikers moeten kunnen kiezen of ze worden blootgesteld aan tijdelijke content (zoals berichten die slechts 24 uur zichtbaar zijn) en beloningssystemen die gebruik op vaste momenten stimuleren (zoals streaks).

2. Aandacht vasthouden Zodra een gebruiker een platform opent, doen platformen er alles aan om die persoon zo lang mogelijk vast te houden. Ze gebruiken hiervoor ontwerpstrategieën die gericht zijn op het vasthouden van aandacht. Het gevolg is dat mensen vaak meer tijd en aandacht aan een platform besteden dan ze van plan waren.

De DFA zou maatregelen moeten introduceren om dit tegen te gaan, zoals: het reguleren van aanbevelingsalgoritmen door een keuzemenu aan te bieden waar gebruikers kunnen kiezen tussen verschillende algoritmen. Algoritmen die gebaseerd zijn op het verhogen van time-spent moeten worden verboden. Ook moeten gebruikers zelf kunnen kiezen welke functionaliteiten ze willen gebruiken op een platform: een gebruiker zou dan kunnen kiezen om wel foto's te zien maar geen berichtenfunctie te hebben. Ten slotte moeten praktijken als de eindeloze scrollfunctie en het automatisch afspelen van video's verboden worden.

Leeftijdsgrenzen en leeftijdsverificatie

De afgelopen maanden is er in politiek en maatschappij discussie geweest rondom leeftijdsgrenzen voor sociale media en de daarbij horende leeftijdsverificatie om leeftijden van sociale mediagebruikers vast te stellen. Het uitsluiten van kinderen of jongeren van sociale media wordt aangedragen als oplossing voor de problematiek waar platformgebruikers tegenaan lopen. Bits of Freedom is van mening dat het effectiever is om te investeren in het ontgiften van platformen voor iedereen, via de Digital Fairness Act.

Ook met een leeftijdsgrens behouden Big Tech-platformen de eigenschappen die hen problematisch maken, zoals verslavend ontwerp en heftige content die snel bovendrijft. Iedereen buiten die grens lijkt dan aan zijn lot overgelaten: mensen die de grens net bereiken, jongeren die de regels omzeilen (dat zullen ze ongetwijfeld doen) en alle volwassenen. Het is logischer en effectiever om de aard van deze platformen aan te pakken, zodat iedereen wordt beschermd – nu en in de toekomst. Uw Kamer moet het systeem veranderen in plaats van zich vast te bijten in symptoombestrijding.